

TÜRK FOLKLORUNDA LÂKAP VERME GELENEĞİ: BARTIN ÖRNEĞİ*

Şerife Seher EROL ÇALIŞKAN¹

ÖZ

Türk kültüründe ad verme ya da lâkap takma şeklinde süregelen adlandırma geleneği Orta Asya'dan beri öne çıkan önemli bir folklor unsurudur. Ad verme, her toplumun kültürel özelliklerine, inançlarına, değerlerine göre gelenek-görenek ve bir takım uygulamalarla çeşitlenir ve şekillenir. Türk kültüründe asıl ad yanında lâkap verme geleneği de yaygın olarak karşımıza çıkmaktadır. Lâkaplar kişiyi kendi adından ayrı olarak tanıtan, sonradan konan ve onun belirgin özelliğini gösteren adlardır. Kişiye sonradan takılan ve mutlaka bir özelliğini belirten lâkaplar, kişiyi toplum içinde başkalarına en kolay ve pratik olarak tanıtmayı bakımından dikkat çekici bir işleve sahiptir. Bir kişiye lâkap verilirken o kişinin çeşitli özellikleri, sosyo-ekonomik durumu, işi/uğraşı, sosyo-kültürel durumu, belirgin fiziksel özellikleri, tavır ve davranışları, etnik kökeni/soyu vb. özelliklerin önemli rol oynadığı görülmektedir. Bu çalışmamızda sahada derleme metodu kullanarak, lâkap verme geleneğinde Bartın ili örneğini ele aldık. Derlediğimiz lâkapları kişilere verilmiş sebeplerine göre tasnif ettik ve inceledik. Böylelikle Bartın ilinin halen canlı bir şekilde yaşatmakta olduğu lâkap verme geleneğini ortaya koymaya çalıştık.

Anahtar Kelimeler: Lâkap, Bartın, Gelenek, Kültür

TRADITION OF NICKNAMING IN TURKISH FOLKLORE: BARTIN CASE

ABSTRACT

Tradition of nicknaming is a notable element of folklore in Turkish culture since Central Asian times. Nicknaming varies and is shaped in accordance with cultural characteristics, beliefs, values of each society within the frame of their traditions and certain practices. In Turkish culture, adding a nickname to real names is a frequently observed tradition. Nicknames are acquired names that identify people separately from their real name and reveal a distinct feature of them.

*Bu makale 25-28 Ağustos 2015 tarihleri arasında Viyana'da düzenlenen "Uluslararası Değişen Dünya ve Sosyal Araştırmalar Konferansı I / International Conference On The Changing World and Social Research I" adlı sempozyumda sunulmuş bildirinin genişletilmiş ve yeniden düzenlenmiş şeklidir

¹ Yrd. Doç. Dr., Bartın Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Türk Halk Edebiyatı Anabilim Dalı, serol@bartin.edu.tr

Nicknames that are acquired and necessarily reveal a distinct feature of person assume a remarkable function as the easiest and most convenient way of introducing a person to others in a society. Different characteristics, socio-economic status, occupation, socio-cultural status, distinct physical features, behaviours and attitudes, ethnical origin or lineage, etc. of a person constitute an important factor when giving a nickname. This study adopts on-field compilation method and discusses the example of Bartın in nicknaming tradition. The compiled nicknames are studied once categorized by reason of naming. By doing so, we tried to reveal the still-alive tradition of nicknaming in Bartın.

Keywords: *Nickname, Bartın, Tradition, Culture*

Giriş

Ad kavramı çok eski dönemlerden beri insanlar için büyük önem taşımıştır. Yeryüzünde ad verme eyleminden yoksun tek bir topluluk ya da toplum görmek mümkün değildir. İnsanlar bir kişinin, bir nesnenin, bir durumun ya da bir olayın adını koymadan; onu bir işaretle, bir sıfatla, bir özellik ile nitelendirmeden rahat edemezler. Belli olan, belirli kılınan, bilinen şey insanı rahatlatır; karışıklığı, yanılma ve yanlışlığı önler, ilişkiyi düzenler (Taş, 2005: 106). “Ad”ın insan hayatındaki bu ehemmiyeti dolayısıyla “ad bilimi” canlıların, nesnelere ve kavramların, kısacası çevremizde gördüğümüz ve algıladığımız her şeyin adıyla ilgilenen bir bilim dalı olarak karşımıza çıkmaktadır. Ad biliminin alt dallarından olan “anthroponymie-anthroponymy” ise kişi adlarını ele alıp inceler. Ayrıca hemen hemen her alanla ilgisi bulunan bu bilim dalını; dilbilimciler, sosyologlar, halk bilimciler, vb. kendi alanlarıyla bağlantılı taraflarını ele alarak incelemeye tâbi tutmuşlardır. (Sakaoğlu, 2001: 9-11).

Bütün bu önemin yanı sıra Türk kültüründe asıl ad yanında lâkap verme geleneği de yaygın olarak görülmektedir. Lâkap; “Bir kimseye veya bir aileye kendi adından ayrı olarak sonradan takılan, o kimsenin veya o ailenin bir özelliğinden kaynaklanan ada denir.” (Oğuz, 2008: 1127). İslamiyet’te Allah’ın adları yerine sıfatları anılır. Bu duruma Hristiyanlar ve Budistlerde de rastlanır. Almanlar şeytanın adı olan Satan yerine onu tersten söyleyerek Natas derler. Fransızlar da Diable yerine onun bozulmuş şekilleri olan Diacre, Diantre gibi adları kullanırlar. Bütün bunlar bize adın insanlar için taşıdığı önemi gösterir (Karadoğan, 2004: 89). Hatta kimi toplumların mitolojisinde varlık ile sözcük, sözcük ile anlam birbirinden ayrılmaz, bir birlik olarak kabul edilir. Sözcük, varlığın bir simgesi, adı veya göstergesi değil, onun gerçek bir parçasıdır. Her varlığın özü adlarda saklıdır (Karadoğan, 2003: 109).

Lâkaplar kişiyi kendi adından ayrı olarak tanıtan, sonradan konan ve onun belirgin özelliğini gösteren adlardır. Genel ahlâka aykırı

olmaması ve ilgili kişinin belli bir çevrede bu lâkapla tanınması kaydıyla ada da dönüşebilmektedir. Kişilik hakkına saldırı niteliği taşıyan davranışlar karşısında lâkaplar da Medeni Kanununun 24. Maddesindeki korumadan yararlanır. Türk Ansiklopedisi'nin ilgili maddesinde lâkapların üç çeşitte olabileceği bildirilerek bunlar; "1. Metih yolu, 2. Tarif ve tanıtmaya, 3. Kötüleme ve hafife alma" şeklinde sayılmaktadır (Çoşar, 2003: 28).

Türkiye Türkçesinde "Lâkap" şeklinde kullanılan sözcük, diğer Türk lehçelerinden, Azerbaycan Türkçesinde "lägäp", Başkurt Türkçesinde "Kuşamat/läkäp isim", Kazak Türkçesinde "Lakap", Kırgız Türkçesinde "Lakap at", Özbek Türkçesinde "Lakap", Tatar Türkçesinde "Kuşamat/läkäp isim", Türkmen Türkçesinde "Lakam", Uygur Türkçesinde "Läkäm" şeklinde karşımıza çıkar. Bu sözcükler; lâkap takma geleneğinin, Türk topluluklarının bulunduğu değişik coğrafyalarda da devam ettiğini ve hemen hemen aynı sözcüklerle ifade edildiğini göstermesi bakımından önemlidir (Yaldızkaya, 2000: 176).

Asırlarca söz varlığı bakımından büyük öneme sahip Anadolu ağızları ve onun bir yansıması olan lâkaplar, günümüzde de varlığını sürdürmektedir. Ağızlarımızda gün yüzüne çıkan sözlerle birlikte, henüz hala ortaya çıkarılmayan pek çok söz bulunmaktadır. Atalarımızın ruh inceliğinden, manevî değerlerinden olan zarif bakış kabiliyetlerinin sonucu olarak ortaya çıkan lâkaplar, aynı zamanda kullanıldığı dönemle ve bölge ile ilgili meslek isimlerinden, kişinin ait olduğu boy, soy, aşiret veya geldiği yer ile ilgili bilgileri yansıtması bakımından da önem arz etmektedir (Yeşilöz, 2012: 22-27).

İlk örneklerini Türk destanlarında gördüğümüz lâkaplar, kişiyi bazen aşağılayan bir söz olabilmekte; bazen de çok özel bir ayrıcalık verebilmektedir. Ancak, lâkapların gerçeğe uygun olarak bir kişiye verilmesi, halkımızın bu konudaki yeteneğini ve mizahi yönünü de ortaya çıkarmaktadır.

Atalarımızdan kalma lâkapların yanı sıra yaşanan çevrede kişinin kendi elinde olmadan çevresinde yaşayanlar tarafından, kişinin bir özelliğinden dolayı ömür boyu taşımak zorunda kaldığı, o kişiye yakıştırılmış lâkaplar vardır. İnsanlar alt kültür gruplarında adlarından çok lâkapları ile tanınır. Kişiyi sonradan takılan ve mutlaka bir özelliğini belirten lâkaplar, kişiyi toplum içinde başkalarına en kolay ve pratik olarak tanıtmaya bakımından oldukça dikkat çekici bir fonksiyona sahiptir.

Lâkaplar, kişinin belirgin bir özelliğini fark eden herkes tarafından takılabilir. Başlangıçta sadece takan kişinin kullandığı lâkap, çevre tarafından onaylanırsa, yani lâkabın kişiye uygunluğu kabul görürse, yavaş yavaş yaygınlık kazanır ve kültürün tüm üyeleri tarafından kullanılmaya başlanır. Lâkaplar, zamanla öylesine işlerlik kazanır ki

kişinin asıl adı kullanılmaz olur ve kişi sadece lâkabıyla anılır (Kabak, 2014: 12).

Lâkap verme geleneği Bartın ilinde de özellikle kırsal alanlarda ve alt kültür gruplarında tüm canlılığı ile yaşatılmaktadır. Bu çalışmada, Bartın ili merkez ilçesinde lâkap verme geleneği araştırılmış, lâkapların neye göre takıldığı ortaya konmaya çalışılmıştır. Bartın halkı, eskiden gelen lâkap takma geleneğini hala tüm canlılığı ile yaşatmaktadır. Yöre halkının, özellikle de kırsalda yaşayanların lâkabı olmayışı pek azdır. Yapmış olduğumuz derleme çalışmaları sonucu, edindiğimiz bilgiler ışığında, lâkap verme geleneğinin Bartın halkı arasında nasıl şekillendiği ve ne şekilde devam ettiğini ele almaya çalıştık.

Sahada kaynak şahıslarla derleme yöntemini kullanarak çok sayıda lâkap örneğine ulaştık. Lâkap verme geleneğinde lâkapların yerel ağızda söyleniş özelliklerine de özen göstermeye çalıştık. Anlaşılması zor olan lâkapların anlamını parantez içinde verdik. Ancak kaynak şahsın eğitim derecesine ve derleme çalışması yaparken bizden çekinerek yöresel ağız özelliklerini kullanmayan kaynak şahıslardan alınan lâkapları da gösterdik.

Kaynak şahısların bir kısmı özellikle küçümseme ve argo içeren lâkapların ait olduğu kişilerin isimlerini vermek istemezken, bazı kaynak şahıslar ise kendi lâkabı uygunsuz olduğu için onu gizlemekte ancak diğerlerinin uygunsuz lâkabını zevkle hatta tebessüm ederek söyledikleri görülmektedir. Hatta derleme çalışmasında güven kazanana kadar kendi aralarında rahatlıkla kullandıkları uygunsuz lâkapları bizlere böyle bir çalışma için vermek istememişlerdir.

Derleme çalışmasında elde ettiğimiz lâkapları; insanların fizikî ve davranış özelliklerine, mesleğine, işi ve uğraşına, etnik kökenine, geldiği ikamet yerine, konuşma biçimine, zevk ve alışkanlıklarına, ikamet ettiği coğrafi mevkiinin şekline ve özelliklerine, fiziksel veya davranış olarak hayvanlara benzetilenlere, askerî lâkaplar gibi kıstaslara göre sıraladık. Anlamını tespit edemediğimiz lâkapları da ileride yapılacak çalışmalara yardımcı olur düşüncesiyle sınıflandırmaya dâhil ettik. Derlenen lâkaplardan aynı amacı ve aynı anlamı içeren birçok lâkap tespit ettik. Bu lâkapların sadece bir tane örneğini vermeyi uygun gördük. Bir kişinin birden fazla lâkapla bilindiği örneklere rastladık. Bu örneklere de sınıflandırmamızda yer verdik.

Bartın yöresinde kullanılan lâkapların tasnifi şu şekildedir:

1. İş ve Uğraşına Göre Verilen Lâkaplar:

Lâkap verme geleneğinde kişinin işi ve uğraşı ayırt edici bir özellik olarak görülmektedir. Şeref Boyraz, "Bir Yöre Örneğinden Hareketle Lâkaplar Konusunda Bazı Dikkatler" adlı makalesinde "Hancı, yorgancı, makinist, nalbant gibi meslek isimleri asıl adın önünde

gerçek anlamlarıyla kullanılıyorsa yani ilgili kişi, adı geçen mesleği icra ediyor ve bundan dolayı isminin başına o meslek adı getiriliyorsa bu ve bunlar gibi meslek isimleri lâkap değildir” şeklinde bir açıklama yapar (Boyras, 1998: 107-138).

Dantel Yeter: Dantel işleyip, sattuğum için. (K.Ş.-22)

Camcı: Cam dükkânım var ondan dolayı söylerle. (K.Ş.-27)

Kaptan: Önceden otobüs şoförüydüm. (K.Ş.-28)

Balcı: Bartın’da Balcıoğlu’nda çalışırken dakıldı bu lakap baa. (K.Ş.-30)

Yorgancı Osman: Yorgan diktiği için. (K.Ş.-29)

Yumurtacı: Köyde çok yumurta sattığından. (K.Ş.-4)

Patata Mehmet: Patata sattığı için deniya. (K.Ş.-9)

Kali Hasan: Gemilerde çalışmış, kalelerde yaşadığı için deniya. (K.Ş.-5)

Somaklı: Eskiden un, kepek dükkânım vardın. (K.Ş.-8)

Marangoz Nevzat: Marangozluk yaptığı için. (K.Ş.-34)

Pastacı: Köyde ilk zamanla ben pastane açtıydım. Pasta, gurabiye, baklava yapıyodum. Adım ordan galdı. (K.Ş.-9)

Dişçi Amet: Köyde uzun seneler dişçilik yaptığımız için deniyor. (K.Ş.-31)

Gavecî Özcan: Köyde gâvem var. Millet öyle tanıya. (K.Ş.-33)

Kâtip: Okulda memur olduğum için. (K.Ş.-32)

Ayrıca bu grupta şu lâkaplar da yer almaktadır:

Arabacıla (Arabacılar)

Avdacıla (Ağdacılar)

Aygazla (Tüpçü)

Balıkçıla

Baltacıla

Bekci İrmazan (Bekçi Ramazan)

Berber

Cümbüşle (Cümbüş çalan)

Çıracıla (Çıra satan)

Çorbacıla

Darakçıla (Tarakçılar)

Davcıla (Oduncu)

Demürcü (Demirci)

Deymencile (Değirmenciler)

Dovulcula (Davulcular)

Ekmekci Şaban

Elekçioğulla (Elekçi oğulları) Basmala (Basmacılar)

Elmacıla

Gabakçı

Gadı İrmazan (Kadı Ramazan)

Gadıla (Köy azası)

Gaggacı Muammer (Yumurtacı)
Galaycı Gızı
Galaycıla
Gardıyan
Garpuzcula (Karpuzcular)
Gasap İbram
Gasapođlu
Gatırcı Murat
Gavalađla (Kaval Ağalar)
Gavalla (Kaval çalan)
Gavecile (Kahveciler)
Gayıkla (Kayık gemi işi)
Gomser (Komiser)
Gorcu (Korucu)
Govancı
Goyuncula
Gumarcı Aziz
Guşcu Selim
Hancıla
İmamla
Helvacıla
Koçek Osman (Köçek Osman)
Kolele (Köleler, Her işe koşan)
Kulükle (Cıvcıv üreticisi)
Malakcı (Manda Yetiştiren)
Meşecile
Mezarcıla
Mezinle (Müezzinler)
Motorcu
Payvancı (Koğuş Bekçisi)
Piştekte (Pişti oyuncusu)
Potçu (Botçu)
Reşberle (çiftçi)
Sabancıla (Sabancılar)
Semerci
Sirkele (sirkeci)
Sovancı (Soğancı)
Sucu Osman
Sülüg Niyazi (Sülük Niyazi)
Sütcüle
Tak Tak Muarem (Arabacı)
Tasmacıla
Tenekeci Memet
Toğukcu (Tavukçu)
Yakup Mukdar (Muhtar)

Yazıcıoğulları
Yovurtcula (Yoğurtçular)
Zavarla (zağarlar)
Zurnacıla
Gurbâcı (Kurbağacı)

2. Kişinin Belirgin Özelliklerine Göre Verilen Lâkaplar:

Kişiye benzerlerinden/diğerlerinden ayırt etmede sahip olduğu belirgin fiziksel özellikler ön plana çıkmaktadır. Bu bağlamda kişiye özgü belirgin fiziksel özellikleri ve tavır ve davranışları lâkap vermede kullanılmaktadır.

a. Kişinin Fiziksel Özelliklerine Göre Verilen Lâkaplar:

Uzun Dursun: Boyum çok uzun olduğundan. (K.Ş.-36)
Sarı Kemal: Aşırı sarışın olduğundan deniya. (K.Ş.-35)
Cin Yaşar: Çok kısa olduğundan deniya. (K.Ş.-1)
Kel Mehmet: Başı kel olduğundan. (K.Ş.-26)
Arap Şikilop: Teni çok gara olduğundan. Çikolata gibi garaymış. (K.Ş.-26)
Çakır Hüseyin: Gözleri mavi olduğundan denmiştir. (K.Ş.-26)
Gocabaş Sami: Başınıy, bedenine göre büyük olduğundan. (K.Ş.-8)
Kısa bacak Turan: Bacaklarınıy kısa olduğundan. (K.Ş.-2)
Guru Emne: Çok aşırı zayıf olduğundan. (K.Ş.-23)
Uzun Amet: Çok uzun boylu biri olduğundan. (K.Ş.-7)
Kelle: Gözlerim pörtlek, ağzım büyük olduğundan deyela. Pişmiş kelle manasında daktıla. (K.Ş.-37)
Gırbaş (Celasi): Saçımda bi tane siyah olmadığından. (K.Ş.-24)
Ayı Mehmet: Çok şişman ve uzun olduğu için. (K.Ş.-15)
Gara oğlan: Teniniy çok esmer olmasından. (K.Ş.-32)
Sarı Muhuttin: Sarışın olduğu için. (K.Ş.-16)
Gara Bıyık (Sami): Bıyıklarım gençken gapgaraydın. (K.Ş.-38)
Beyli (Zeynep) : Yüzünde çok fazla bey var. Ondan deniya. (K.Ş.-21)
Gara Bakla: Çok esmer olduğu için. (K.Ş.-4)
Guş Baş: Başı guş gibi ufakmış. (K.Ş.-3)
Dörtlük: Uzun, iri birisi olduğundan. (K.Ş.-39)
Gına Bıyık: Bıyıkları gırmışça olduğu için. (K.Ş.-25)
Deve: İri olduğu için deniya. (K.Ş.-8)
Akça: Bembeyaz olduğu için. (K.Ş.-4)
Goca Bıyık Selattin: Bıyıkları gür ve uzun olduğundan. (K.Ş.-6)

b. Fizikî Özrü Olduğu ya da Öyle Kabul Edildiği İçin Verilen Lâkaplar:

Kör Kemal: Tek gözü kör olduğundan. (K.Ş.-2)
Çolak Hasan: Eliniy teki sakat ondan deniya. (K.Ş.-38)
Gulaksuz: Doğuştan kulak kepçeleri olmadığından. (K.Ş.-13)
Gamaş: Gözlerini habire hızlı hızlı açıp kapattığından. (K.Ş.-2)

Yanuk Hoca: Ben uşakken evimizde yangun çıktı. Yüzüm yandı. Hala daha belli oluya. Ordan geliya lakap. (K.Ş.-40)
Kör İbaa: Gözleri tam görmediğinden denmiş. (K.Ş.-2)
Kertlek Hasan: Dişleri seyrek, kertük kürtük olduğundan. (K.Ş.-5)
Coruk Pempe: Garnınıy sık sık ağrımından dolayı dakmışla o adı. (K.Ş.-13)
Barmaksuz: Barmakları olmadığı için. (K.Ş.-23)
Şaşal Hatça: Sağ gözüm şaşal diye deniya. (K.Ş.-15)
Topal Hatça: Beni beşikteyken, kundağa yanlış sarmışla. Ayak topal galdı. Ondan baa deyalala topal. (K.Ş.-4)
Kımkım Emne: Çok yavaş konuştuğundan. (K.Ş.-15)
Südüklü Bahattin: Altına falan işedüğü için deniya. (K.Ş.-4)
Tülü Mehmet: Çok kılılı olduğu için deniya. (K.Ş.-8)
Tülü Muazzez: Yüzünde tüyler olduğundan. (K.Ş.-21)
Savur Müzeyyen: Gulakları avur eşittiği için. (K.Ş.-18)
Kıpış: Gözlerini çok kırptuğu için denmiş. (K.Ş.-3)
Gocagarı: Gambur olduğundan. (K.Ş.-13)
Yandan Çarklı: Tek ayağı topal olduğundan. (K.Ş.-2)
Bir bir: Kekeme olduğundan dolayı. (K.Ş.-39)
Sümüklü İkrâm: Sürekli burnu aktuğundan deniya. (K.Ş.-4)

Kişinin Belirgin Özelliklerine Göre Verilen Lâkaplar arasında şunlar da görülmektedir:

Akcametle (Ak Akmetler)
Akraz (Lal, konuşamayan)
Arap Şükrü
Arapla (Araplar)
Avkuru Aysun (Sallana sallana yürüyen)
Bacaksuzla (Bacaksızlar)
Badi Ertan
Barmaksuz Bahri (Parmaksız Bahri)
Beton Hasan
Bıdık (Yumurta, yüz şekli)
Bobiz (Şıman)
Bodukla (Kısa boylu)
Bombili (Şişman)
Böcekle
Büyük Yaşar
Cansuzla
Cebettün (Titreme hastası)
Çarpuk (Yürüyüşü bozuk)
Çilâ (çilli)
Çivli (Zayıf)
Çömez (Kısa boylu)
Delükbaşla (Delik başlar)

Diğrenağla (Dirgen Ağalar, Zayıf)
Dilsüz (Dilsiz)
Dipdip Şaban
Direk Hasan
Döşek Musdava (Şişman)
Eğriâmet (Eğri Ahmet)
Gabak Nürü (Kabak Nuri)
Gambulla (Dedeleri Kanbur)
Gambur Rifat
Gamyon (Kamyon)
Garabakla (Esmer)
Garabıyıkla
Garacukla
Garagaşla (Karakaşlar)
Garaisenle (Kara Hüseyinler, Esmer)
Garanuk (Ten rengi Esmer)
Gavruk Celal
Gaygır (Yan yan giden)
Gayranbaşla (Yamuk kafalı)
Gayranbaşlı (Baş Şeklinden dolayı)
Gazan Şevket
Gazuk Memet (Uzun İnce boylu)
Gınalı (Kınalı)
Gobeklile (Göbekliler)
Gocabıyık
Gocagulak (Kocakulak)
Gocakafa
Golsuz Dursun (Kolsuz)
Gozelce Ali
Gozlük
Guccuk İbrahim
Guccük Yaşar (Küçük Yaşar)
Gulâ Kesük (Kulağı kesik)
Gurel (burnu akan)
Guşgoz (Kuşgöz)
Hortla (Hayalet)
Japon (Çekik gözlü)
Kart Yaşarla (Geç evlenmiş)
Keleş Hasan
Kerpeten (Gazoz şişelerini dişleri ile açan)
Kısa bacak (Kısa boylu)
Kor Şahin (Kör Şahin)
Korsan Memet (Bir gözü kısık)
Kosele (Köseler, sakalsız)
Kurtle (Kürtler, Esmer oldukları için)

Mavişle (Mavi gözlü)
Meşebaş
Muşukla (Yamuk burunlu)
Orak Bayram
Örük Gözlü (Erik gözlü)
Pala Kamil
Pallanukbaşı (Yaralı başlı)
Pempüş (Pembe)
Pıytık (Kirli, pasaklı)
Pıytır (Kısa)
Potukla (Kısa, tombul)
Sarı (Saçları sarı)
Sarı İsen (Sarı Hüseyin)
Savur Adil (Sağır Adil)
Sekizbuçuk İbram (Sekiz ve bir de yarım parmağı var)
Serseri
Şapgalı
Taban yassı Memet (Düz Taban)
Tekgoz
Teldiree (Teldireği)
Tokoz (kısa boylu geniş kişi)
Tombik Ayşa (Şişman)
Topal Nürüle (Topal Nuri)
Torba Cevdet (Şişman)
Tüylüisen (Tüylü Hüseyin)
Üç dudak
Yamaşak (Burnu yamuk)
Yamuk Âmet
Yanbaş Memet (Kafa şeklinden dolayı)
Yanuk Şenol (Yanık şenol)
Yayman Memet (Yüzü yuvarlak)
Yazluk (Kışın yazlık giyen)

3. Kişinin Tavrı / Davranışlarına Göre Verilen Lâkaplar:

Deli Ziya: Eskiden buvam çuval içinde kedi dövermiş, çabuk sinirlenip gavra edermiş. Ondan dakmışlar o lakabı. (K.Ş.-25)
Almacı: Çok alma yidüğünden. (K.Ş.-4)
Tak tak: Çok hızlı gonaştığım için. (K.Ş.-8)
Huylu Hasan: Her şeyden huylandığından deniya. (K.Ş.-11)
Kız Remzi: Halleri, hareketleri gız gibi olduğundan, kolye dakduğundan deniya. (K.Ş.11)
Yağlı Baş: Saçlarını ıslayıp, yana doğru taradığından. (K.Ş.-8)
Şarapçı: Çok şarap içtüğünden. (K.Ş.-8)
Teyare: Arabayı çok hızlı gullandığımdan dolayı daktıla. (K.Ş.-41)
Uyuşuk (Necmi): Yavaş hareket ettiğü için. (K.Ş.-41)

- Coz Gadir: Çok bağırdığı için. (K.Ş.-6)
Eşşek Hasan: Köyde eşek üstünde gezdiği için. (K.Ş.-5)
Sülük Hasan: Sülük toplayıp, sattığı için. (K.Ş.-5)
Çekirdekçi: Çok çekirdek yediği için. (K.Ş.-41)
Voz voz Gadir: Küfürlü gonaştuğundan. (K.Ş.-5)
Omocu: İki günde bi omo alduğundan deniya. (K.Ş.-9)
Partalcı: Olmayan bişeyi havalı havalı anlatmasından. (K.Ş.-14)
Ilaz: Çok aksi, inatçı olduğundan. (K.Ş.-4)
Aport: Anamadan, dinlemeden konuştuğu için. (K.Ş.-7)
Sivribaş: Aksi olduğu için. (K.Ş.-21)
Şeker Hanım: Dili çok datlı olduğundan, gonaşması çeküldüğünden deniya. (K.Ş.-4)
İşadamı: “İş adamıyım ben” dediği için. (K.Ş.-32)
Şef: Konuşken “Şefim” diye hitap ettiği için. (K.Ş.-8)
Mevranlı: Eskiden dağlarda, palaz gezdiği için. (K.Ş.-2)
Yokcamış: “Yok canım, yok canım” derken adını almış. (K.Ş.-2)
Cimpare: Çok akıllı olduğundan. (K.Ş.-4)
Arşiment: Çok zeki olduğundan. (K.Ş.-8)
Manken Ramazan: Manken gibi süslenip geyündüğünden. (K.Ş.-8)
Poz: Kendine çok önem verip, süslenip gezdiğünden. (K.Ş.-2)
Dom Ahmet: Aksi olduğu için, dom dom laf söylüyormuş. (K.Ş.-5)
Şeytan Kemal: Herkes onu tehlikeli gördüğünden, savı solu belli olmadığından. (K.Ş.-6)
Cet: Hızlı olduğu için. (K.Ş.-41)
Çingen Hasan: Aşırı arsuz, ziyenkar olduğundan. (K.Ş.-11)
Tilki Mehmet: Üstüne vazife olmayan her lafa atladığından. (K.Ş.-11)
Löklökçü: Çok gezdiğünden. (K.Ş.-23)
Balkon Gözeli: Akşama kadar balkonda oturduğundan. (K.Ş.-13)
Göyneksüz: Hiç göynek giymediğünden. (K.Ş.-37)
Taze Pehnir: İnsanı yanına gelüp, der; “taze pehnirim va, alı musuy?” Lakabı ordan geliya. (K.Ş.-2)
Davulcu: Köyde herşeyi bildüğünden, dedikoduları millete duyurduğundan. (K.Ş.-8)
Müdür: Köyde her işe gariştiği için. Gocası bilen gorkuya ondan. (K.Ş.-42)
Gocuba: “Gocuba” kelimesini çok gullandığından. (K.Ş.-8)
Ayrıca bu grupta şu lâkaplar da bulunmaktadır:

Adam Hacca (Erkek davranışlı)
Âşık Ömer
Ayaklı gaste
Batakçı Şaban (Batakçı)
Bayramla (Oynamayı sever)
Berdüş (Ayyaş)
Cambazla (Hileci)

Camsilmezle
Cennetle (Cennetlik)
Cin Hasan (Uyanık, kurnaz)
Ciye (Hala)
Cugga irfan
Cuvuk (Cıvık)
Çanak Hasan
Çapçı (Çapkınlık Yapan)
Çifteli (İkili konuşan, güvensiz.)
Çölmekle (Şişko)
Çörçille (Açık sözlü)
Dâmatla (Damatlar)
Deliametle (Deli Ahmetler)
Dertliisen (Derti Hüseyin)
Devürdayım (Alengirli işler)
Gansuz (Gaddar)
Dönek Cemal
Efendile (Saygılı kişiler)
Esük (Çılgın)
Eşkiya Amet
Ezük
Gaba Cafer
Gabadar (Dik başlı)
Gadun Ercep
Galleşle (Kalleşler)
Gambazla (Sır tutmayan)
Garabela
Garannuk (Karanlık işler)
Gasnak
Gavurmacı
Gıcır Osman (Güzel giyinen)
Yavcıla (Yağcılar)
Gıcırtila (haksız da olsa üste çıkan)
Gılçuk Şevket (Kılçık Şevket)
Gılıbık İsmayil
Gız İbrahim
Gokucuk (parfümü seven)
Gopuk Ahmet (kavgacı)
Govboy Hasan
Gövelek Haşim
Göyneksüz (fakir)
Guyruk Rami (Herkesin peşinden giden)
Hobbala
Hotur Kemal
Huylu

İki ayak (Hırsız)
Kalas İsmail (Pek kendini ifade edemeyen)
Katille (Ev Halkından biri Katil)
Keke (Kekeme)
Kesmenle (Keskin, Sert)
Kırkyalan
Kibarla (Kibarlar)
Kole Musduva (Köle Mustafa)
Kök (marul kökü yermiş)
Madaramazla (Geveze)
Malanduz (Şişman)
Naylon (Eşinden korkan)
Numune Osman (Aklı sorunlu)
Ölü
Öskerli (Havalı, rüzgârlı)
Palavra Orhan (Yalancı)
Palaz Amet (Kıyafet düşkünü)
Paraçul (Çapulcu)
Partalla (Yalancı)
Paycı
Peket (Ağzından sigara düşmeyen)
Peltekle
Pıtıptıt (Küçük adımlarla yürür)
Pürüz
Radar Ümmü (Gözcü)
Sakar Şakir
Sarfoş (İçkiçi)
Satte Gabadayı (Sahte kabadayı)
Savur Ercep (Sağır)
Sivrinin Uşakları
Sulu Zeynep
Südüklü Turan (Sidikli)
Sümsük
Süsgaba (Süs Kabağı)
Süslü
Şapşalak Aynur
Şıkırtı (Çok konuşan)
Tabut Âlim
Takınyeli (Takunyalı)
Tekerek (Arabaları sevdiği için...)
Terör Cevdet
Teyyare (çok koşan)
Tirik (Borç para veren)
Tokgoz (Hiç bir şeyde gözü olmayan)
Tonton (kilolu)

Topcu (çocukların topunu kesermiş)
Toto (Süper toto oynadığı için)
Yarım hoca
Yasuk (Evden çıkmayan)
Pirici Yaşar
Yaşlı Gurt Şevki (Dinç)
Yelli Memet (Gaz Çıkaran)
Yerebakan (Hırsız)
Zürt Memet

4. Çeşitli Fiziksel Özellik veya Davranışından Dolayı Hayvanlara Benzetilerek Verilen Lâkaplar:

Arı Kamil (çalışkan)
Ayı Mevlüt (iri)
Çokelez Musdava (Sincap Mustafa)
Davar Hakkı
Eşek Kemal
Godak (Sıpa)
Horoz Hasan
Kedi Memet (kedi sesi çıkardığı için)
Manda Âmet
Ördek Sebati
Sansar (Suratı sansara benzer)
Tazı Memet
Toğuk İsmet
Toğukla (Erken Yatan)
Tosun (şişman)
Sülügle (Sülükler)
Komüş Nurgül (Manda Nurgül)
Porsuk (Saçından dolayı)
Keçi Memet (inatçı)

5. Yaşanılan Bir Olaya Bağlı Olarak Verilen Lâkaplar:

Yaşanılan bir olay doğrultusunda verilen lâkaplar çeşitlilik göstermektedir. İnsanların aklında kalan bir olay lâkap olarak ölümsüzleştirilmiştir.

Emekli: Erken yaşta, emekli olduğundan. (K.Ş.-38)

Gurbacı: Gurba gibi arabası varmış. (K.Ş.-39)

Sucu Fatma: Bovardan boyna su daşığından. (K.Ş.-12)

Gartal: Beşiktaşlı olduğumdan. (K.Ş.-43)

Pasa pasa: Küçükken yemek istemediği halde yemek yedirmiş. O da kusmaya başla. Deya ki "Pasa pasa yi, pasa pasa kus" ordan galiya adı. (K.Ş.-4)

Balık: Köyde su guyularına girip, içlerini temizleyebiliyomuş. Köylü de "balık gibi" içinde yüzüya diye, bu adı dakmış. (K.Ş.-43)

Peri: Adamıy nereleri gezdüğü belli değilmiş, bi gün görülüya, üç gün ortalıktan gaybolduğundan demişle. (K.Ş.-11)

Macir: Adam köyden Bartın'a geliya, orda gayboluya. Kaç gün arayala bulamayala. Ordan oraya geziya adam. Ondan olmuş bi macir. (K.Ş.-40)

Eyrioğlu: Buvası zamanında çok içermiş, geceleri yolda eğri büyrü gidermiş. Ordan geliya. Demişle Eyrioğlu. (K.Ş.-8)

Gadı: Sülalede gadı vamiş. (K.Ş.-2)

Bağrıyanuk: Zamanında çok yangunluk çekmiş. (K.Ş.-2)

Uyuz Murat: Eskiden uyuz olmuş. (K.Ş.-6)

Kasacı Muharrem: Kasa soyduğundan. (K.Ş.-43)

Adalı: Adaya her gün balık tutmaya gittiğünden. (K.Ş.-32)

Çöş Hasan: Küçükken altına eşeyomuş, yatakları ıslatıyomuş. (K.Ş.-14)

Burunsuz: Minübüsüyle gaza yapınca arabasınıy ön tarafı düşüya. Ordan deyala burunsuz. (K.Ş.-2)

Sarıgül: Mustafa Sarıgül'e hayran olduğundan. (K.Ş.-8)

6. Askerî Lâkaplar:

Aziz Çavuşla

Çavuş Âba

Gazi Haydar

Paşaoğlu

Sali Onbaşı (Salih Onbaşı)

Topçula

Üsteğmenle (Aileden biri üsteğmenmiş)

Teymen

7. Mensup Olduğu Boyla (Etnik Menşei) İlgili Lâkaplar:

Bulgarla

Cınganla

Çerkezle

Gevurla

Kurt Ali (Kürt Ali)

Lazla (Lazlar)

Mâcirle (Muhacirler)

Orom (Çingene)

Tatarla

8. Devlet Büyüklerine ve Ünlü Sanatçılara Benzetilerek Verilen Lâkaplar:

Atatürk (Oğullarına da askerleri derler)

Cuguli

Daltonla (Boyları daltonlar gibi ev halkının)

Ecevit (benzerlikten dolayı)

Gantar (Nuriye Kantar)
Menderes
Miran Ağa (Miran Ağa gibi giyinip gezen)
Rambo Hasan
Red Kit
Turist Ömer
Vali Bey (Konuşması ve giyiminden)
Varyemez
X-men (Sakallarından dolayı)
Yedi bela Hüsnü
Gafur

9. Düşkün Olduğu Yiyeceklere Göre Verilen Lâkaplar:

Armutali
Beyti
Cacıkçı
Çamurcu
Çiyerci
Dolmala (dolmayı çok severler)
Gabak Hayri
Şarapçı
Tongel (Muşmula yemeyi sever)

10. Geldiği Yer Adına Göre Verilen Lâkaplar:

Kişiyi geldiği yere göre / nereli olduğunu belirtecek şekilde ad takma, lâkap verme geleneğinde yaygın olarak görülmektedir. Bu bağlamda Bartın ilinde verilen lâkaplarda Bartın yakınlarındaki mevki ve yer adları, ilçe adları, Bartın köylerinin adları kullanılmaktadır.

Cumalı Şennur: Çaycuma ilçesinden gelin geldiğinden denir. (K.Ş.-1)

Ümüoğlu Münevver: Ümmüoğlu'ndan gelmişle. (K.Ş.-1)

Hatıpla Ömür: Hatıpla Köyünden gelin geldim. (K.Ş.-12)

Gözbarlı İzzet: Gözbar'dan geldük. Öyle deyela. (K.Ş.-2)

Aydunla Fadime: O mahalleden olduğumdan daktılar. (K.Ş.-15)

Bu grupta şu örnekleri de verebiliriz:

Ağbaşı (Akbaşı), Almanyalı, Arıtlı, Bucaklı (Gölbucağı Mahallesinden), Cidelile, Gürcüle, Koreli, Malatyalı, Uluslula, Mevrenlile (Mevren Köyü), Perşembelile, Yozgatlı, Giresunlula, Girmele (girmeler, köye sonradan gelen), vb.

11. İkamet Ettiği Coğrafyanın Şekliyle İlgili Lâkaplar:

Aşaköylüle, Âşalar, Çalulukla (çalılıklar), Dereguşlula (evler dere kenarında), Dereyanlıla, Eskievle, Gayala (Kayalar), Kümesle, Tepelile, Yukarıla, vb.

12. Ailede Meşhur Olmuş Ata Adına Göre Verilen Lâkaplar:

Ailede çeşitli özellikleri nedeniyle içinde yaşadığı toplumda tanınan, bilinen, kabul gören ataya izafeten verilen lakaplar erkek ve kadın ata adı olarak lakap verme geleneğinde yaygın olarak görülmektedir.

Ferhat Ağla: Bizim büyük dedemiz gemici Ferhat Ağmış. Sülaleniy adı burdan geliya. (K.Ş.-15)

İbrahim Ağla: Dedem Gözbarıy Ağsıydın. Deymeni vardın, herkes sever,sayadın. Ordan bize ibram ağlar deniya. (K.Ş.-2)

Dilemezle : Büyük dedelerden biri dilemezmiş. Ad ordan geliya. (K.Ş.-14)

Deli İsenle: Büyük dedeleri deliymiş. Hayvan gelü dövemiş, insan gelü sövemiş. (K.Ş.-3)

Mol Osmalla: Evvellerinde hoca varmış. Mollaymışla. (K.Ş.-17)

İpçile: Dedeleri ipçiymiş. (K.Ş.-3)

Arabacıla: Kömüş arabası yaparmış büyük buvaları. (K.Ş.-2)

Tahir Çavuşla: Tahir askere gidince Çavuş oluya, ordan dakılıya isim. (K.Ş.-5)

Muhtarla: Dedeleri muhtar olduğu için. (K.Ş.-18)

Sarıla: Sarışın olduklarından. (K.Ş.-19)

Gara Kötle: Esmer tenli oldukları için. (K.Ş.-3)

Ayazla: Gece ayazda dedeleri öldüğü için. (K.Ş.-25)

Mol Hasanla: Dedemiz hocaymış. (K.Ş.-25)

Gına Bıyıkla: Dedemizi bıyıkları gına gibi gırmışçaymış. (K.Ş.-20)

Kömesle: Kömesiy evi çok palazmış. Kömesiy uşaa askere giderken demüş ki; "Ben gelene kadar bu evi yaptırıy ben böyle kömes gibi eve girmen" demüş. Ordan onlarıy adı galıya kömesle. (K.Ş.-2)

Gırnala: Köyde ekmek su diye dilenülemiş. Öyle gezelermiş. (K.Ş.-3)

Kötü Yanukla: Bellerine ip dakamışla, püsküllü pontul giyerlemiş. Bi gün pontuluy püsküllerini yakmışla. Olmuş adları kötü yanuk. (K.Ş.-2)

Sıçanla: Her işiy içine sıçan gibi girme çalışmuşla. Büyük buvaları her delikten çıkamış. (K.Ş.-5)

Gancaoğulları: Dedesi akşamdan söz verip, sabah tutmazmış. (K.Ş.-7)

Davşanla: Büyük dedeleri davşan avlayıp etini yermiş. (K.Ş.-11)

Karpuzla: Çok karpuz dikerlermiş, köye satarlarmış. Adları ordan doğru galmış. (K.Ş.11)

Gantarla: Dedeleri gantarcıymış. (K.Ş.-10)

Çolakla: Büyük büyük dedeleri çolakmış. (K.Ş.-10)

Kel Ametle: Çok eskiden ailenin büyüğü olan dede kel olduğu için. (K.Ş.-10)

Elekçile: Çok gezdükleri için. (K.Ş.-10)

Becekle: Böyükbabanıy kafasında becekler varmış. (K.Ş.-10)

-
- Guran Ağla: Büyükbuvaları çok guran okuyan bi adammış. (K.Ş.-10)
Tavukla: Adamları çok tavukları varmış. (K.Ş.-10)
Lazla: Kökleri laz bunları. (K.Ş.-11)
Muşug Ağla: Adamları suratları çok eğri, çok asukmuş. (K.Ş.-26)
Ömeryli: Dedeleri Ömer adında bi adammış. (K.Ş.-10)
Kabileyli: Dedeleri Kabil adında bi adammış. (K.Ş.-26)
Kara Hasanla: Dedeleri olan Hasan çok garaymış. (K.Ş.-4)
Tongurla: Köyde çok maraz çıkardıklarından, yaramaz olduklarından denmiş. (K.Ş.6)
Guzula: Büyükbuvaları sessiz sakın biriymiş. Halen ailecekte öyleledü. (K.Ş.-5)
Cambazla: Çok oyunculamış. (K.Ş.-5)
Sirkele: Adamlarını başında sirke varmış. (K.Ş.-6)
Çil Ağla: Kaç kuşak bunları suratları, elleri falan çilliymiş. Bundan dolayı bunlara Çil Ağla deyela. (K.Ş.-5)
Paytarla: Eskiden beri hayvanlarla ilgilendikleri için, dedeleri hayvan hastalıklarını tedavisini bildüğünden demişle. (K.Ş.-4)
Ali Çavuşla: Ali, askere gidince çavuş oluya. Bunlara da deyela Ali Çavuşla. (K.Ş.-6)
Ala Mustukla: Bunları yüzleri gırmışçadu. Damarları belli olu. Ondan deniya. (K.Ş.-6)
Ali Efendile: Zamanında Ali çok ağır başlı diye ona Efendi demişle. Adları ordam galmiş. (K.Ş.-5)
Damatla: Bu sülaleniy buvası o eve damat girmiş. Ondan sonra doğanlara damatla deniya. Köyde damadıy gızı, oğlu diye tanınıyala. (K.Ş.-2)
Börtlencile: Zamanında biz börtlen toplayup, sataduk. Sonra bizim sülaleniy adı galdı börtlencile. (K.Ş.-13)

Bu grupta şu örnekleri de verebiliriz:

- Ahmetle
Azizle
Bayramla
Bekirle
Celalle
Hacıhasanla
Hakkıalâ (Hakkı ağalar)
Hasaneğlile
Hurşutla
Mahmutla
Mollaşabanla
Nasıroğulları
Sümeloğulları
Yakupla

13. Akrabalık Terimlerine Göre Verilen Lâkaplar:

Türk kültüründe akrabalık terimlerinin fazla kullanıldığı ve akrabalık bağlarının güçlü olduğu gerçeği Bartın'da lâkap verme geleneğinde de yaygın olarak görülmektedir. Ömer Garsı, Aslan Garsı, Damadıy Hakkı, Zühre Gızı, Aysun Gelin gibi.

14. Anne, Baba ya da Eşin Adı, Soyadı ve Kendi Soyadı ile Anılma:

Abidik Memet: Babasının adıyla anılıya. (K.Ş.-15)

Guş Necmi: Soyadıyla anılıyor.

Ulu Ağniy Hasan

Damadıy Hakkı

Sıçanlarıy Ömer

İpçileriy Mehmet

Cevatıy Habibe

Ahmetiy Rıdvan

Hocanıy Gülizar

15. Sürekli Kullandığı Sözler ve Yaptığı Davranışa Göre Verilen Lâkaplar:

Konu değil (Devamlı söylediği söz)

Dayı (Bu sözü tekrar edermiş)

Daa dit (Küçükken bu sesi çıkarırmış)

Mukterem ('Muhterem' sözünü tekrarladığı için)

Tövbele olsun (Devamlı 'Tövbeler Olsun' diyen)

Leyley Memet (Devamlı gülen)

Ağzı Açık (Gülerken devamlı ağzını çok açtığı için)

Cenaze Hasan (Devamlı hasta olan)

Pataka (Patatese 'pataka' dermiş)

16. Anlamları Tespit Edilemeyen Lâkaplar:

Abaza

Bökelek

Cebeceli

Ceblek Hasan

Cıbızla

Cığıdı (civık)

Cinezle

Curik

Çalımla

Çete

Çipişle

Çöndek (Çukur)

Çökelez

Çöt Zeyno

Dalayla

Ettey
Gamut
Gavuç Ali
Gılcır (fitık)
Gorbi
Göbez
Haluşla
Kanukla
Kavasla
Kelemenle
Kılçık
Kındım
Kıpış
Lelüş
Makaroz
O Şaban
Oğul Buvalı
Potmakla
Potuk
Tamaz
Taslakla
Tonozla
Sital
Sömek Hasan
4.Murat

Sonuç

Lâkap verme geleneğinde Bartın yöresini ele aldığımız derleme çalışmamızda önemli sonuçlara ulaştık. Halk arasında ad verme geleneği ne kadar önemli ise lâkap vermenin de o kadar önemli olduğunu gördük. Kaynak şahıslarla yaptığımız görüşmeler sonucunda, özellikle de kırsal alanlarda, buluş çağına girip de lâkabı olmayan kişi sayısı parmakla sayılacak kadar azdır. Bu açıdan değerlendirilince her bireyin adının yanında onu tanımlayan ya da adı olmadan o kişiyi kısaca özetleyen, hatta içinde bulunduğu alt kültür grubunda adından daha önemli konuma geçen lâkabı olmuştur. Lâkaplar bu kültür grupları içinde o kişiyi deşifre eden birer şifredir diyebiliriz. Verilen lâkaplarda yöre halkının ruh inceliğinin, manevî değerlerinin, zarif bakış açısının, ince zekâsının, hazır cevap oluşunun, yaşam tarzının izlerini görmek mümkündür.

Ayrıca kişinin lâkabı onun; güvenilir olup olmadığını, işini iyi yapıp yapmadığını, dinî inançlarını, ciddi mi yoksa gayri ciddi biri mi olduğunu, kötü işler çevirip çevirmediğini, fiziksel veya davranış bozukluğu olup olmadığını kısacası nasıl bir insan olduğunu aşağı yukarı ortaya çıkarmaktadır.

Lâkap verme geleneğinde kişinin fiziksel özelliğine, davranışlarına veya meşgul olduğu işe göre verilen lâkaplar diğer lâkaplara göre oldukça fazladır. Verilen lâkapları değerlendirdiğimizde fiziksel, davranış ve bir hayvana benzetme özelliğine göre verilen lâkapların çoğunluğunda küçümseme ve alaya alma anlamı görülmektedir. Ancak araştırmalarımız sonucunda gördük ki aşağılayıcı veya küçümseyici lâkaplar insanların yüzüne söylenemezken, övücü ve insanı toplum içerisinde yüceltici lâkaplar hangi yaşta olurlarsa olsunlar sahibinin yüzüne karşı da söylenebilmektedir.

Lâkap verme geleneğinde Bartın'da da kişiye geldiği yere göre, nereli olduğunu belirtecek şekilde lâkaplar verilmiştir. Aileye lâkap verilirken çeşitli özellikleri nedeniyle içinde yaşadığı toplumda kabul gören, meşhur olmuş ata adları da kullanılmıştır. Bu, ataya saygının bir ifadesidir. Bu özellik, Türk kültüründe akrabalık bağlarının güçlü olmasından kaynaklanmaktadır.

Bartın'da yaptığımız derleme çalışmasında ve birebir alanda bulduğumuz insanlardan aldığımız bilgiler doğrultusunda, 50-60 yıl öncesinde köyler, günümüzde olduğu gibi yazdan yaza canlanan, kış olunca camisinde, kahvesinde 3-5 yaşlı, emekli kalan, az sayıda bacası tüten yerler değildi. İnsanlar şimdilerde olduğu gibi, zamanlarının büyük bölümünü profesyonel oyuncuların, türkücülerin, konuşmacıların ürettiklerini dinleyerek ya da seyrederek geçirecek imkânlarla sahip değillerdi. Basit de olsa, birbirinin tekrarı, benzeri de olsa, konuşma konularını, oyunlarını, türkülerini, mizahlarını kendileri üretir, kendileri yaşar, kendileri yaşattırdı. Hayat zor da olsa daha canlı daha doğaldı. Bu nedenle de folklorik değerler üretme ve yaşatma, lâkap konusunda olduğu gibi her alanda daha çoktur. Çocuklara şimdilerde olduğu gibi, akla gelmesi, akılda tutulması zor olan özgün isimler verme arayışları yoktur. İnsanlar üç beş farklı sülaleden veya soyadından gelmektedir. Erkeklerde Ali, Veli, Hasan, Hüseyin' den; kadınlarda da Ayşe, Fatma, Hatice gibi bilinen isimlerden farklısına az rastlanmaktadır. Ancak; hayatın her alanında monotonluk, aynılık hâkim olsa da, kişilerin ve ailelerin farklı bir lâkabı olmuştur. Ali'yi diğer Ali'lerden, Ayşe'yi diğer Ayşe'lerden, sülaleyi, diğer sülalelerden ayırmanın en sağlam ve kısa yolu, kişilerin ve ailelerin bu lâkapları kullanmalarıyla sağlanmıştır.

SÖZLÜ KAYNAKLAR

K.Ş.-1: Şennur SAKA, İlkokul Mezunu, 63 yaşında, Ev Hanımı, Memleketi: ZONGULDAK

K.Ş.-2: İzzet KOCAER, İlkokul Mezunu, 88 yaşında, Emekli, Memleketi: BARTIN

K.Ş.-3: Erol ÇOŞKUN, İlkokul Mezunu, 66 yaşında, Emekli, Memleketi: BARTIN

- K.Ş.-4: Hatice KOCAER, Okur-yazar değil, 80 yaşında, Ev hanımı, Memleketi: BARTIN
- K.Ş.-5: Fatma SARIKÖSE, İlkokul Mezunu, 59 yaşında, Ev Hanımı, Memleketi: BARTIN
- K.Ş.-6: Şeref SARIKÖSE, İlkokul Mezunu, 64 yaşında, Emekli, Memleketi: BARTIN
- K.Ş.-7: Fikriye ÜNAL, 66 yaşında, Ev Hanımı, Memleketi: BARTIN
- K.Ş.-8: Erol KOCAER, İlkokul Mezunu, 51 yaşında, Emekli, Memleketi: BARTIN
- K.Ş.-9: Yahya BAYSAL, İlkokul Mezunu, 50 yaşında, Esnaf, Memleketi: ZONGULDAK
- K.Ş.-10: Zühre AKTAŞ, İlkokul Mezunu, 48 yaşında, Ev Hanımı, Memleketi: BARTIN
- K.Ş.-11: Kıymet BAYRAKTAR, Lise Mezunu, 30 yaşında, Ev Hanımı, Memleketi: BARTIN
- K.Ş.-12: Ömür AYDEMİR, İlkokul Mezunu, 67 yaşında, Ev Hanımı, Memleketi: BARTIN
- K.Ş.-13: Emine ÖZKAN, İlkokul Mezunu, 74 yaşında, Ev Hanımı, Memleketi: BARTIN
- K.Ş.-14: Habibe ÜNAL, İlkokul Mezunu, 46 yaşında, Ev Hanımı, Memleketi: BARTIN
- K.Ş.-15: Fadime ŞAHİN, Okur-yazar değil, 63 yaşında, Ev Hanımı, Memleketi: BARTIN
- K.Ş.-16: Emine DİRİK, İlkokul Mezunu, 65 yaşında, Ev Hanımı, Memleketi: BARTIN
- K.Ş.-17: Fatma KARADENİZ, İlkokul Mezunu, 61 yaşında, Ev Hanımı, Memleketi: BARTIN
- K.Ş.-18: Halise KORKUT, İlkokul Mezunu, 58 yaşında, Ev Hanımı, Memleketi: BARTIN
- K.Ş.-19: Gülbahar KARADENİZ, İlkokul Mezunu, 36 yaşında, Ev Hanımı, Memleketi: BARTIN
- K.Ş.-20: Hayriye ERGÜN, İlkokul Mezunu, 62 yaşında, Ev Hanımı, Memleketi: BARTIN
- K.Ş.-21: Ayşe BİLGİN, İlkokul Mezunu, 63 yaşında, Ev Hanımı, Memleketi: BARTIN
- K.Ş.-22: Yeter ÇAVUŞ, Okur-yazar değil, 48 yaşında, Ev Hanımı, Memleketi: BARTIN
- K.Ş.-23: Yeşare HIŞIR, İlkokul Mezunu, 65 yaşında, Ev Hanımı, Memleketi: BARTIN
- K.Ş.-24: Celasi ÖZTÜRK, İlkokul Mezunu, 72 yaşında, Emekli, Memleketi: BARTIN
- K.Ş.-25: Ayşe YILMAZ, İlkokul Mezunu, 47 yaşında, Ev Hanımı, Memleketi: BARTIN
- K.Ş.-26: Ayşegül AKTAŞ, Ön Lisans Mezunu, 21 yaşında, Öğrenci, Memleketi: BARTIN

- K.Ş.-27: Hasan YILMAZ, İlkokul Mezunu, 73 yaşında, Emekli, Memleketi: BARTIN
- K.Ş.-28: Sait KARA, İlkokul Mezunu, 53 yaşında, Esnaf, Memleketi: BARTIN
- K.Ş.-29: Osman YILMAZ, İlkokul Mezunu, 65 yaşında, Emekli, Memleketi: TRABZON
- K.Ş.-30: Hasan ERBİL, İlkokul Mezunu, 46 yaşında, İşçi, Memleketi: BARTIN
- K.Ş.-31: Ahmet YILMAZ, İlkokul Mezunu, 62 yaşında, Emekli, Memleketi: TRABZON
- K.Ş.-32: Ferhan AYHAN, Lise Mezunu, 55 yaşında, Emekli, Memleketi: BARTIN
- K.Ş.-33: Özcan SAKA, İlkokul Mezunu, 37 yaşında, Esnaf, Memleketi: BARTIN
- K.Ş.-34: Nevzat SAKA, İlkokul Mezunu, 72 yaşında, Emekli, Memleketi: BARTIN
- K.Ş.-35: Kemal EROĞLU, İlkokul Mezunu, 75 yaşında, Emekli, Memleketi: BARTIN
- K.Ş.-36: Dursun BİLGİN, İlkokul Mezunu, 71 yaşında, Emekli, Memleketi: BARTIN
- K.Ş.-37: Yılmaz ERKOL, İlkokul Mezunu, 69 yaşında, Emekli, Memleketi: BARTIN
- K.Ş.-38: Sami ERKOL, İlkokul Mezunu, 78 yaşında, Emekli, Memleketi: BARTIN
- K.Ş.-39: Hulusi YILMAZ, İlkokul Mezunu, 55 yaşında, Esnaf, Memleketi: BARTIN
- K.Ş.-40: Hüseyin AYDOĞAN, İlkokul Mezunu, 60 yaşında, İmam, Memleketi: BARTIN
- K.Ş.-41: Yaşar ÖZTÜRK, İlkokul Mezunu, 42 yaşında, Şoför, Memleketi: BARTIN
- K.Ş.-42: Şefika TAŞ, İlkokul Mezunu, 72 yaşında, Ev Hanımı, Memleketi: BARTIN
- K.Ş.-43: Nizamettin TAŞ, İlkokul Mezunu, 56 yaşında, Esnaf, Memleketi: BARTIN

YAZILI KAYNAKLAR

Boyraz, Şeref (1998), “Bir Yöre Örneğinden Hareketle Lâkaplar Konusunda Bazı Dikkatler”, Türklük Bilimi Araştırmaları, S. 7, Sivas.

Bozyiğit, A. Esat (1995), Türk Adbilimi Bibliyografyası (Deneme), Ayyıldız Yayınları, Ankara.

Çoşar, A. Mevhibe (2003), “Trabzon’da Kullanılan Lâkaplar Üzerine Bir Derleme/Değerlendirme”, Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten, C. 1, S. 42, Ankara.

Kabak, Turgay (2014), "Lâkaplar ve Uzuncaburç Kasabası'nda Lâkap Verme Geleneği Üzerine Bir İnceleme", ACTA TURCICA Çevrimiçi Tematik Türkoloji Dergisi Online (Thematic Journal of Turkic Studies, www.actaturcica.com) "Kültürümüzde İsim", Editörler: Emine Gürsoy Naskali, Hilal Oytun Altun. Yıl VI, Sayı 1-1.

Karadoğan, Ahmet (2003), "Türk Şahıs Adlarında Hayvan Kültü", Milli Folklor Dergisi, S. 57, Ankara.

Karadoğan, Ahmet (2004), "Türk Ad Biliminde Renk Kültü", Milli Folklor Dergisi, S. 62, Ankara.

Oğuz, Şükran; Oğuz, İsmail (2008), "Lâkap Verme Geleneğinde Manisa İli Demirci İlçesi Örneği", 38. ICANAS (Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi) 10-15 Eylül 2007, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Başkanlığı, Ankara.

Sakaoğlu, Saim (2001), Türk Ad Bilimi I: Giriş, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

Taş, Hülya (2005), "Uludağ Üniversitesindeki Öğrenci Adları Üzerine Yapılan Bir Araştırma", Milli Folklor Dergisi, S. 65, Ankara.

Yaldızkaya, Ömer Faruk (2000), "Emirdağ'da Lâkaplar Üzerine Bir Araştırma", Afyonkarahisar Araştırmaları Sempozyumu Bildirileri, 13-14 Nisan 2000, Afyon Belediyesi Yayınları: 9, Lider Ajans Matbaacılık, Afyonkarahisar.

Yeşilöz, Zafer (2012), "Nevşehir Lâkaplarından Derleme Sözlüğüne Katkılar", Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi, C.1, S. 2, Nevşehir.